

Tv-debat: Merkel wint, Steinbrück ook

Nederlanders volgen tv-duel live op groot scherm in De Balie

Achtergrond - 2 september 2013

Waar Amerikaanse verkiezingsdebatten in heel Nederland volle zalen trekken, komen voor de Duitse kanselierskandidaten de die-hard fans samen in de kleine zaal van debatcentrum De Balie in Amsterdam. Zij krijgen een kribbige Merkel, een geïrriteerde Steinbrück en weinig emotie voorgeschoteld. Voor hilariteit zorgen Merkels ketting en de vier gespreksleiders.

Het druk twitterende publiek in De Balie heeft al snel door wat de grote hit is van het tv-duel: Merkels ketting. De kanselier draagt er één in de kleuren van de Duitse vlag en de ketting heeft al direct een eigen twitteraccount: @schlandkette. "Die heeft al 3.000 volgers", zoemt het door de zaal. "Ze draagt me verkeerd! Ik ben toch niet België!", twittert de ketting. Hilariteit alom.

Vier presentatoren

De Balie heeft drie experts uitgenodigd die het tv-debat voor het publiek in de zaal analyseren: FDP'er Otto Fricke; campagnestrateeg van Die Grünen in Baden-Württemberg Rudi Hoogvliet; en oud-wereldkampioen debatteren Lars Duursma. Gespreksleider Sophie Derkzen (Vrij Nederland) telt vijf Duitsers in de zaal vol Nederlanders.

De toon van het kanseliersdebat is serieus, er wordt veel met cijfers en feiten gestrooid. De gekozen vorm met vier gespreksleiders biedt weinig ruimte voor discussie of spontaniteit. Als er al een discussie tussen Merkel en Steinbrück ontstaat, moeten de gespreksleiders snel door naar het volgende onderwerp. Dat het tv-duel zo gevoerd wordt, is omdat het op vier zenders tegelijk wordt uitgezonden - ARD, ZDF, ProSieben en RTL - en elke zender er een eigen presentator bij wil hebben.

Het leidt soms tot lachwekkende situaties. Bijvoorbeeld als presentator van ProSieben Stefan Raab, de Duitse mr. Songfestival, het woord neemt, die veel meer entertainer is dan politiek journalist. Of als de vier gespreksleiders er bij de steeds maar doorpratende Merkel niet tussenkomen. Of als ze erop wijzen dat Steinbrück weer aan de beurt is omdat hij achterloopt in het strak opgestelde schema, dat elke kandidaat evenveel spreektijd moet garanderen.

Weinig emotie

Dat er weinig emotie in het debat zit, ligt ook aan de *Kanzlerkandidaten* zelf, vinden Hoogvliet en Fricke. "Merkel is niet zo goed in dit soort debatten", aldus Hoogvliet. "Ze is heel inhoudelijk, komt met veel feiten, veel mensen begrijpen of volgen dat niet." Ook bij Steinbrück ontbreekt de warmte die een debat persoonlijk kan maken, aldus de analisten. "Dat is gewoon niet hun aard." Terwijl juist de SPD-lijsttrekker, die over sociale thema's spreekt, voorbeelden had moeten gebruiken om het debat persoonlijk te maken. "Hij had het over de kapster uit Thüringen moeten hebben, die geen minimumloon heeft. Dat soort dingen. In plaats daarvan vlucht hij in getallen", aldus Hoogvliet.

Dat de verkiezingen saai zijn, heeft als gevaar dat minder mensen gaan stemmen, aldus Hoogvliet, Fricke en Duursma. "Je ziet het nu al. Bij een peiling vier weken voor de verkiezingen bleek het merendeel van de Duitsers er nog nauwelijks mee bezig te zijn. Dat was bij voorgaande verkiezingen anders."

Vrouw

Duursma, debatspecialist, analyseert de houding van de kandidaten. Merkel komt kribbig over, zegt hij, maar wat ze heel slim doet is geïnteresseerd kijken en vriendelijk lachen als Steinbrück spreekt. De SPD-lijsttrekker doet dat niet. Die kijkt veel weg, waardoor zijn mimiek veel starrer lijkt. Toch rekenen kijkers Merkel haar kribbigheid waarschijnlijk meer aan dan Steinbrück, omdat ze vrouw is, aldus de analisten.

Tegelijkertijd heeft Merkel ook voordeel van het feit dat ze vrouw is, zegt Fricke even later. Iemand in de zaal uit zijn ergernis over de snerende opmerkingen van ARD-presentator Anne Will richting Steinbrück. Dat Merkel die niet krijgt, komt mede omdat ze vrouw is, aldus de FDP'er. "Vrouwen worden in Duitsland echt minder hard aangepakt in debatten dan mannen. Dat is anders dan in Nederland." Al geeft Fricke toe dat in dit geval ook partijpolitiek een rol kan spelen: de Duitse publieke zenders worden geleid door bestuursorganen waarin politici het voor het zeggen hebben.

Of het debat invloed heeft op het stemgedrag van de kijkers, is afwachten. "De vraag is wat de zwevende kiezers gaan doen", zegt Fricke. "Of die het gevoel hebben dat het anders moet in Duitsland. Of dat ze vinden dat het goed gaat in Duitsland, zoals Merkel zegt." Dat maakt de peilingen over het debat des te belangrijker, zegt Duursma. "Veel mensen kijken het tv-debat niet. Zij vormen een mening op basis van wat ze de volgende dag in de kranten lezen."

Factcheck

De peilingen zijn echter niet eenduidig. De publieke zender ZDF roept Merkel uit tot nipte winnaar: 40 procent van de ondervraagden vond Merkel de beste, 33 procent Steinbrück. Bij onderzoeksbureau Infratest dimap, dat voor de ARD peilt, vond 49 procent van de kijkers Steinbrück echter het overtuigendst, tegenover 44 procent voor Merkel. Op de vraag wie kiezers het liefst als kanselier zien, antwoordde na het tv-debat 45 procent Steinbrück. Voor het debat was dat 25 procent. Merkel zakte in die peiling van 55 procent naar 48 procent. 'Steinbrück wint, Merkel ook', vat Die Zeit het samen.

Ook de factcheck, de trend die uit Amerika is komen overwaaien en waar de Duitse media bij deze verkiezingen massaal op springen, biedt de dag na het debat geen uitsluitsel. Zo schrijft [Der Spiegel](#) dat Merkels opmerking "de coalitie heeft de begroting op orde" onjuist is, omdat deze voor 25,1 miljard euro in de min staat. Ook [Die Welt](#) corrigeert Merkel op financiën: die krant noemt de uitspraak van de kanselier over "het sensationele afbouwen van de staatsschulden" onjuist: de regering heeft niet bezuinigd, maar kon simpelweg profiteren van lage rentes. Steinbrück krijgt minder tikken op de vingers, maar de [Süddeutsche Zeitung](#) verbetert zijn opmerking dat Merkels eurobeleid is mislukt: dat is volgens die krant kort door de bocht, aangezien de SPD zelf met bijna alle plannen heeft ingestemd.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/3153/tv-debat-merkel-wint-steinbruck-ook>